Boplatslämningar vid Ertseröd Tanum 2207, Tanums kommun Arkeologisk förundersökning

Benjamin Grahn-Danielson och Annika Östlund

0 10 20 30 40 50 km

Boplatslämningar vid Ertseröd Tanum 2207, Tanums kommun

Arkeologisk förundersökning

Benjamin Grahn-Danielson och Annika Östlund

RIO KULTUR KOOPERATIV ARKEOLOGI

Boplatslämningar vid Ertseröd
Tanum 2207, Tanums kommun
Arkeologisk förundersökning
Kulturhistoriska rapporter 109
© Rio Kulturkooperativ 2010

Fastighet: Ertseröd 1:2, Tanums kommun, Västra Götalands län
Länsstyrelsebeslut dnr: 431-86810-2009
Belägenhet i SWEREF 99: Norr 6509900 m, Öst 284550 m
Höjd över havet: 15-20 meter
Beställare: Tanums kommun
Projektnummer: 0974
Projektansvarig: Petra Rudd
Fältansvarig: Benjamin Grahn-Danielson
Övrig personal: Annika Östlund
För personalens meriter hänvisas till Rio Kulturkooperativs hemsida.
Fältarbetstid: 2010-04-14
Undersökningsområdets storlek: 180 m²
Arkiv: Rio Kulturkooperativ

Författare: Benjamin Grahn-Danielson och Annika Östlund.
Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen.
Omslagsbild: Vy över boplatsytan Tanum 2207 före undersökningen. Huslämningen undersöktes mellan vägen och skogsdungen centralt i bild, och resten av huset och boplatsen torde kvarligga i skogspartiet. Foto mot nordväst.
Orienteringskarta: Framställd av Rio Kulturkooperativ med data från Map Maker, FMIS samt Länsstyrelsen i Västra Götaland.
Topografisk grundkarta samt plankarta: Tillhandahållen av beställaren.
Övriga kartor och situationsplaner: Framställda av Rio Kulturkooperativ.
Redigering och layout: Optimal Press
Tryck: Nordbloms Trycksaker AB, HAMBURGSUND
ISSN: 1652-1897

Sökord: Huslämning, stolphål, ränna, härd, romersk järnålder

Rio Kulturkooperativ
Ekelidsvägen 5
457 40 FJÄLLBACKA
www.riokultur.se
rio@riokultur.se

Innehåll

Syfte och metod 5
Undersökningsområdet 6
Tidigare undersökningar 6
Undersökningsresultat 6
- *Anläggningar* 6
- *Fynd* 6
- *Analysresultat* 8

Tolkning 8
Antikvarisk bedömning 8
Källor 14
Bilagor 15
- *1. Schakt*
- *2. Anläggningar*
- *3. Fynd*
- *4. Vedartsanalys*
- *5. Dateringar*

Boplatslämningar vid Ertseröd Tanum 2207, Tanums kommun
Arkeologisk förundersökning

Syfte och metod

Tanums kommun har ansökt om tillstånd att göra ingrepp i fornlämningen Tanum 2207, *illustration 1*, då den är belägen inom område för ny VA-ledning mellan Grebbestad och planerat avloppsreningsverk i Bodalen, Tanums kommun, Västra Götalands län.

Syftet med förundersökningen var att ta fram, dokumentera och tolka lämningar från boplatsen Tanum 2207. Förundersökningen genomfördes i form av en schaktningsövervakning. Området som undersöktes omfattar ett 4 meter brett område öster om väg 163 (innanför dikeskant).

Målen för en förundersökning är i första hand deskriptiva, det vill säga resultaten ska fungera som planerings- och beslutsunderlag för myndigheterna. Eftersom denna förundersökning utfördes som en schaktningsövervakning blir målen delvis annorlunda: Fornlämningen tas bort inom schaktet (alltså i princip en slutundersökning) men kvarligger utanför och berörs inte vidare av aktuellt projekt, varför några ytterligare beslut inte behöver fattas i detta specifika ärende. Däremot kan resultaten av undersökningen ligga till grund för beslut som berör området i det fall ytterligare eller andra exploateringar rör fornlämningen.

Inom fornlämningen Tanum 2207 grävdes sju schakt för att undersöka de jordlager som kommer att bli påverkade i och med ledningsdragningen, *illustration 2*. Endast delar av sträckningen kunde undersökas på grund av att elkabel och rikstelekabel var dragna genom undersökningsområdet. Ytan nordväst om schakt 1 har inte undersökts på grund av kabeldragningarna. Schakt 1 avgränsas även åt nordost av telekabel.

Schaktningen utfördes i tunna skikt och lagren genomgrävdes ställvis för hand. Fynd insamlades, separerades utifrån iakttagen lagerföljd eller kontext och beskrevs, för att därefter återdeponeras i schakten. Flintmaterialet har sorterats med stöd av *Sorteringsschema för flinta, Andersson m fl 1978*. Schakt och anläggningar fotodokumenterades, beskrevs och mättes in med DGPS. Prover för vedartsanalys och ^{14}C-datering togs från lämpliga anläggningar. Tre prover skickades till vedartsanalys och två till datering.

Undersökningsområdet

Tanum 2207 består av en boplats, cirka 170x40 meter i NV–SÖ riktning, där fynd av slagen flinta och anläggningar tidigare påträffats, *Grahn-Danielson och Nyqvist 2009*. Fornlämningen Tanum 2207 ligger vid ett krönläge cirka 15-20 meter över havet, utmed väg 163 på fastigheten Ertseröd 1:2, cirka 3 kilometer söder om Grebbestad. Undersökningsområdet utgjordes av en 4 meter bred korridor öster om vägen, *illustration 2*.

Närområdet består av ett kuperat jordbrukslandskap med äldre gårdar och blandad bebyggelse. Landskapet kan ses som en del av kustområdet och gårdarna har en viss orientering åt maritimt bruk.

Fornlämningarna i närområdet domineras av gravar och hällristningar, bland annat en stensättning, Tanum 744, och en hällristning, Tanum 887. På motsvarande höjder över havet finns ett flertal boplatser inom Tanums kommun, exempelvis Tanum 1586.

Tidigare undersökningar

Rio Kulturkooperativ genomförde hösten 2009 en frivillig arkeologisk utredning åt Tanums kommun i och med planering inför den nya VA-ledningen, *Grahn-Danielson och Nyqvist 2009*. Då påträffades bland annat en tångepilspets i det plöjda matjordslagret samt två anläggningar i utredningschakt. Pilspetsen daterades typologiskt till mellanneolitikum. Dessa iakttagelser låg till grund för att boplatsen Tanum 2207 registrerades.

Undersökningsresultat

Under förundersökningen grävdes sju schakt längs ledningssträckningen, *illustration 2 och bilaga 1.* Den totala schaktlängden uppgick till 91 meter.

Lagerföljden bestod av ett matjordslager med en undergrund av sand. Den norra delen av undersökningsområdet låg något högre, och bestod av äldre betesmark beväxt med skog. De underliggande lagren hade här högre inslag av grus.

Anläggningar

Vid undersökningen dokumenterades 14 anläggningar, *illustration 4, 6 och bilaga 2*. Alla anläggningar fotograferades och delundersöktes, utom anläggning 10 och 13. Anläggningarna utgörs av fem stolphål, en ränna, en härd, sex mörkfärgningar och en grop.

Fynd

Vid undersökningen påträffades en mindre mängd flinta och keramik i schakt 1 och 4*, bilaga 3*. Flintan bedömdes som övrigt slagen och var i några fall påverkad av eld och/eller frost. Keramiken var anonym och fragmenterad, men dateras försiktigtvis till äldre järnålder. De påträffade fynden återdeponerades i fält efter bestämning.

I anläggning 1, 2, 3, 7 och 12 hittades sammanlagt sju bitar övrigt slagen flinta, varav två splitter. Vid schaktningen framkom även enstaka bitar övrigt slagen flinta utan samband med anläggningar.

Keramik, bestående av skärvor och fragment, påträffades i anläggningarna 3, 4 och 11. Inga av dessa bitar kommer från kärlens mynningsdel, och ingen har spår av dekor eller annan ytbehandling. Alla har röd utsida, och några bitar hade organisk beläggning (matskorpa).

I anläggning 3, en större grop, hittades tre skärvor keramik, runt 2 cm stora. Samtliga var spjälkade, och magringen bestod av cirka 2 mm stor krossad bergart.

Anläggning 4, en ränna, innehöll två till tre koncentrationer av keramik, både skärvor och fragment, sammanlagt cirka 60-70 bitar av vilka cirka 30 skärvor var större än 2 cm. De flesta var spjälkade, endast en bit hade både in- och utsida, och många hade varken eller. Troligtvis rör det sig om rester av två eller möjligtvis tre kärl, ett med något grövre (2 mm) magring av krossad bergart, och ett med något finare (1 mm) magring av natursand. Ett par bottenbitar och ett antal profilerade bitar som troligtvis hör till kärlets buk eller skuldra gick att identifiera.

I anläggning 11, ett stolphål, fanns två skärvor, runt 2,5 cm stora. Den ena var centimetertjock, den andra runt en halv centimeter tjock. Det är möjligt att de kommer från samma kärl, båda hade en fin (1 mm) magring av natursand.

Analysresultat

Kolprov togs ur anläggningarna 4, 6 och 12. Prov skickades för vedartsanalys från anläggningarna 4, 6 och 12, och för ^{14}C-datering från anläggningarna 4 och 6.

Vedartsanalys av de tre kolproverna har utförts av Vedlab, Glava, *bilaga 4*. Vedlab kunde plocka ur daterbara bitar av asp ur anläggning 4 (ränna) och av björk ur anläggning 12 (härd). Ek påträffades i både anläggning 6 (stolphål) och 12.

Då det bedömdes som möjligt att både aspen i anläggning 4 och eken i anläggning 6 kunde komma från en och samma huskonstruktion, skickades proverna vidare till CEDAD, Lecce, Italien för ^{14}C-datering. Resultatet visar på dateringar till

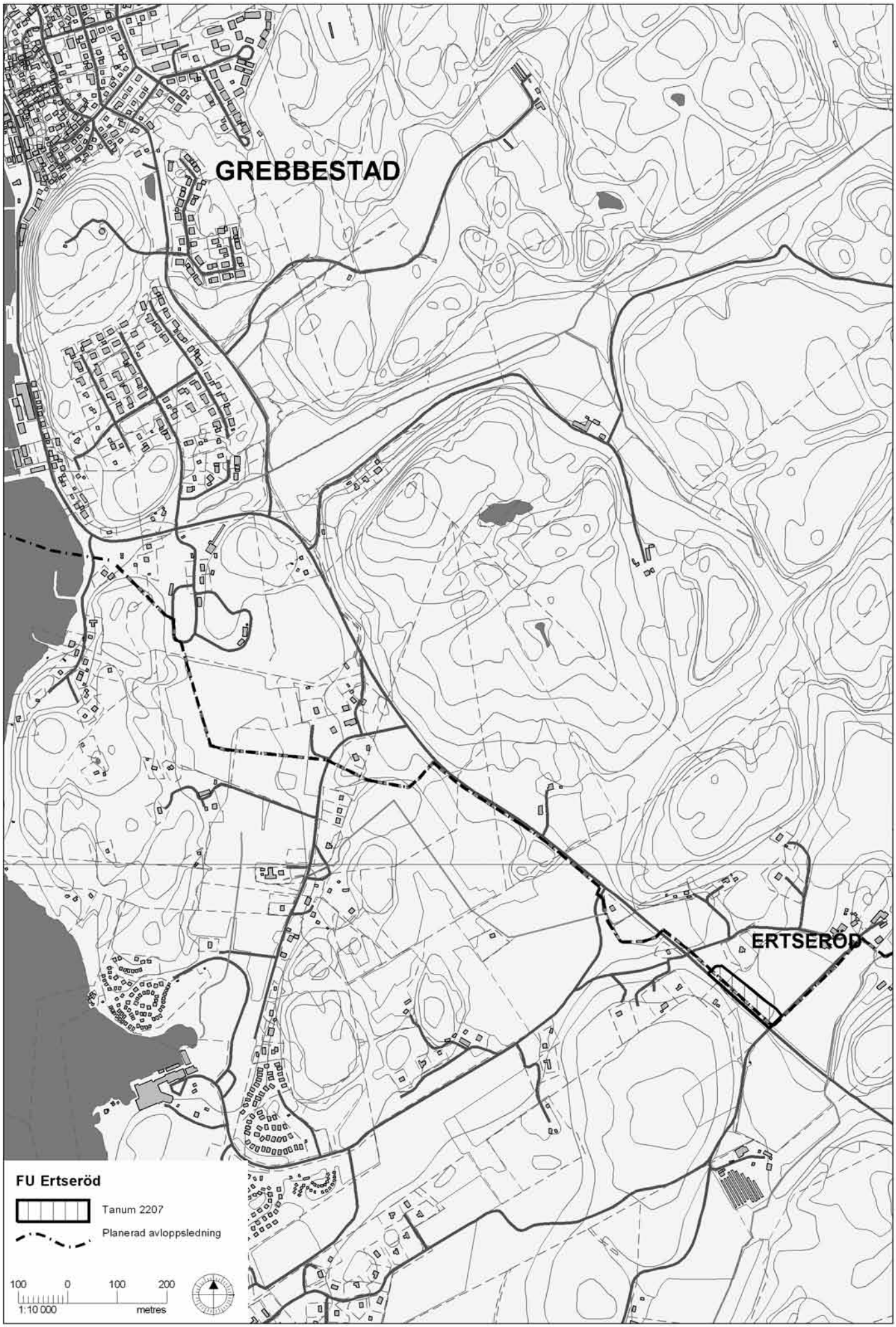

Ill. 1. Kartan visar fornlämningen Tanum 2207 vid Ertseröd, samt avloppsledningens sträckning förbi Ertseröd till Grebbestad i norr.

Prov ID	CEDAD kod	^{14}C-ålder (BP)	δ^{13}C (‰)	Kalibrerad 1 sigma (AD, OxCal)	Kalibrerad 2 sigma (AD, OxCal)
0974 A4 P1 (asp)	LTL5246A	1676 ± 50	-25.1 ± 0.3	260-282 324-424	242-442 452-460 484-532
0974 A6 P2 (ek)	LTL5247A	1821 ± 45	-23.8 ± 0.3	132-241	80-261 280-326

Ill. 2. Resultaten av ^{14}C-dateringarna. Kalibreringen är gjord med hjälp av OxCal december 2010.

1676 ± 50 respektive 1821 ± 45 BP, eller romersk järnålder, *illustration 3* och *bilaga 5.*

Tolkning

Anläggning 5, 6 och 9 tolkas som stolphål i anslutning till anläggning 4, en husränna, *illustration 4*. Dessa fyra anläggningar tolkas som den sydvästra gaveln på ett mindre långhus, *illustration 5*. I och med att bara en liten del av boplatsen har blivit undersökt går det inte att diskutera någon storlek på huset, ej heller användningsområde.

På åkermarken sydost om huslämningen påträffades ytterligare anläggningar, varav en stor anläggning med mycket kol (anläggning 12) vilken tolkades som en härd, *illustration 6.*

Genom ^{14}C-analyser har kol från ett stolphål samt från husrännan daterats till romersk järnålder, eventuellt tidig folkvandringstid. De två dateringarna kan vara samtida men ett visst tidsspann kan finnas mellan dem, cirka 150 år men eventuellt så mycket som 400 år. Eken står för den äldre datgeringen, och aspen för den yngre. Eken kan ha en högre egenålder än aspen, men det är inte nödvändigt. Asp blir som mest runt 100 år gammal, och en ek av den dimension som ryms i stolphålet är troligtvis inte äldte än 100-200 år. Aspen i rännan kan tänkas härröra från takspån eller eventuellt väggklädsel, och eken från en stolpe. Möjligheten finns givetvis att inget av det daterade kolet kommer från själva huskonstruktionen.

Området har troligtvis brukats aktivt under romersk järnålder, men boplatsområdet kan ha varit använt under längre tid. I schakten framkom sand eller skalsand vid djup varierande mellan 0,2 och 0,5 meter. Jorden torde vara relativt väl dränerad, lätt och lättbrukad, och var kanske attraktiv som odlingsmark redan vid denna tid.

Antikvarisk bedömning

Fornlämningen Tanum 2207 är att betrakta som undersökt och borttagen inom ledningssträckningen. För övriga delar av fornlämningen kvarstår lagskyddet.

Boplatsens utbredning är oklar då det aktuella ärendet inte hade till uppgift att avgränsa fornlämningen. Troligtvis finns det ytterligare boplatslämningar i skogspartiet nordväst till nordost om huset – med stor sannolikhet kvarligger resten av huset här. Eventuellt finns också ytterligare lämningar i åkermarken i den sydöstra delen av undersökningsområdet. Vid arkeologisk utredning hösten 2009 begränsades boplatsens utbredning åt söder av väg 163. Med stor sannolikhet fortsätter boplatsen även söder om väg 163.

Fornlämningen bör bevakas så att inte ytterligare ingrepp förstör lämningen. Boplatsen är idag skadad av väg 163 samt nedgrävning av kablar för el och tele. Vid framtida exploateringsärenden i området bör fornlämningen Tanum 2207 genomgå förundersökning med uppgift att avgränsa fornlämningen. Boplatsens läge och närhet till gravar och hällristningar (Tanum 744 respektive Tanum 877) medför att fornlämningen bör ses som en del i en större kontext. De anläggningar som framkom under schaktningsövervakningen visar att det är mycket troligt att välbevarade lämningar återfinns norr om undersökningsytan.

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i Lag om kulturminnen mm (KML) och genom miljöbalkens generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar och kulturmiljöer. Ansökan om ingrepp i lämningar lämnas till länsstyrelsen.

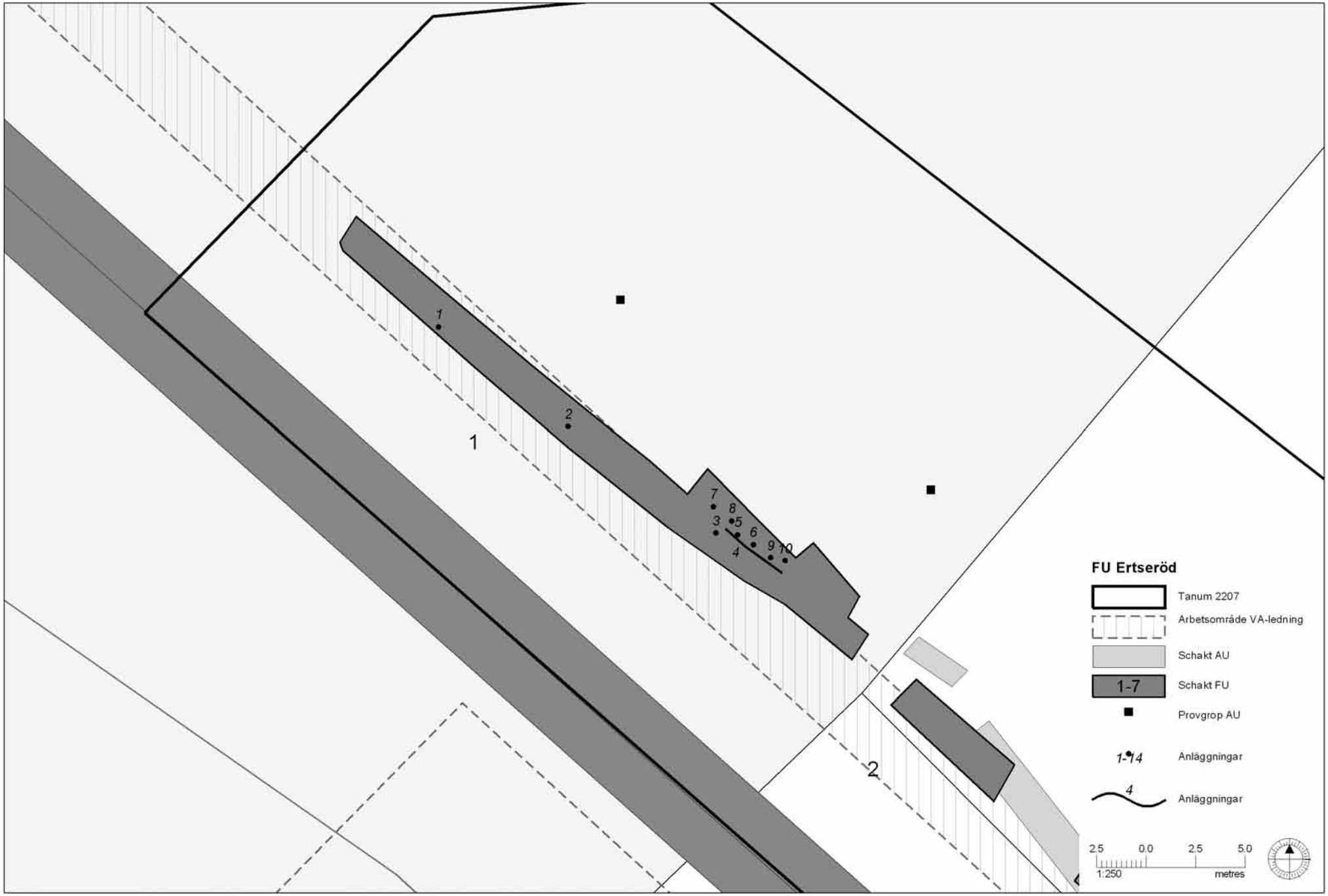

Ill. 3. Dokumenterade anläggningar i schakt 1. Jämför även illustration 5.

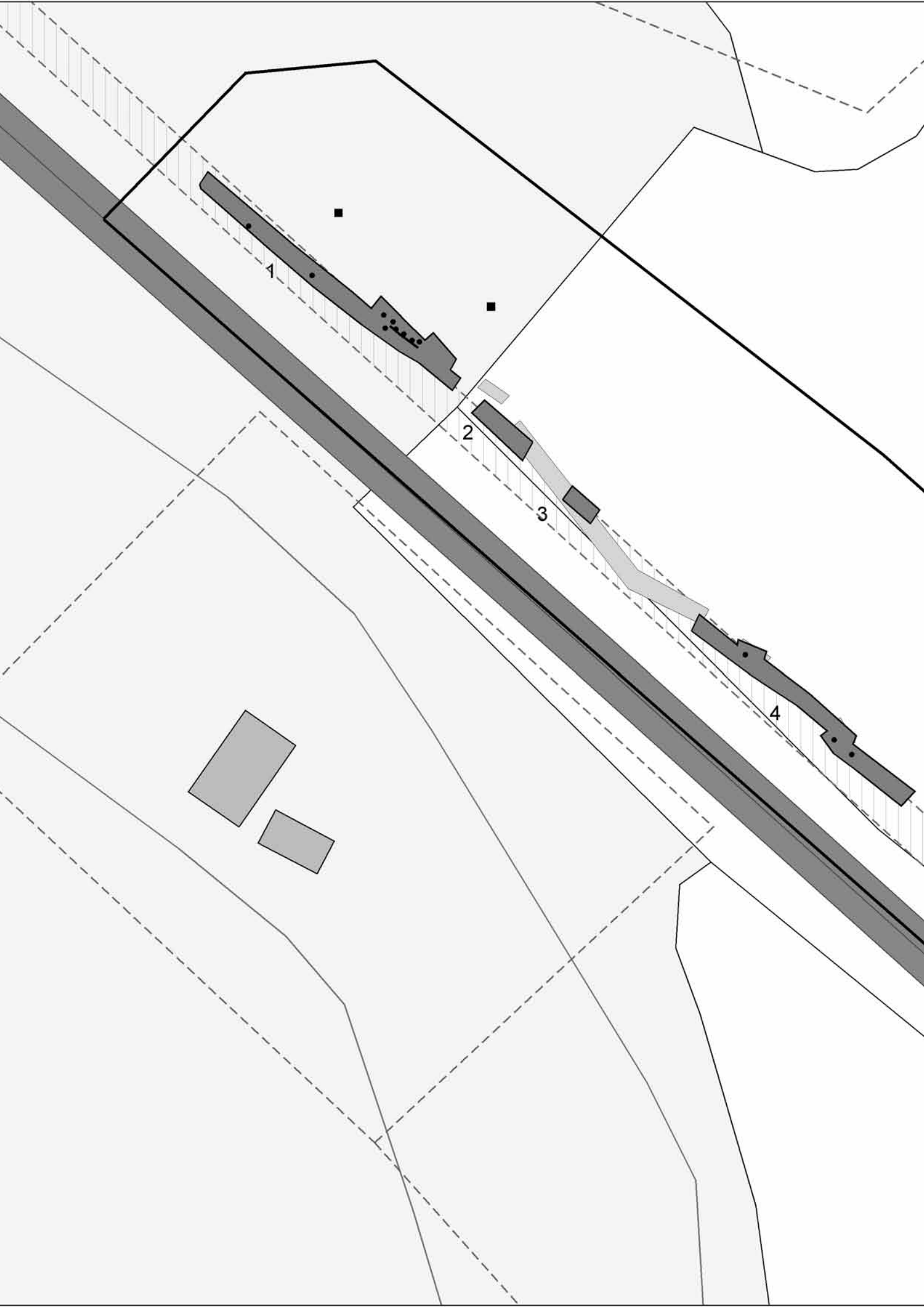
1
2
3
4

Ill. 4. Detaljkarta som redovisar grävda och undersökta schakt inom undersökningsområdet, vilket motsvaras av arbetsområdet. De schakt som togs upp under förundersökningen visas i mörkare grått. Även schakt och provgropar från utredningen redovisas. Anläggningarna framgår tydligare av illustration 4 och 6.

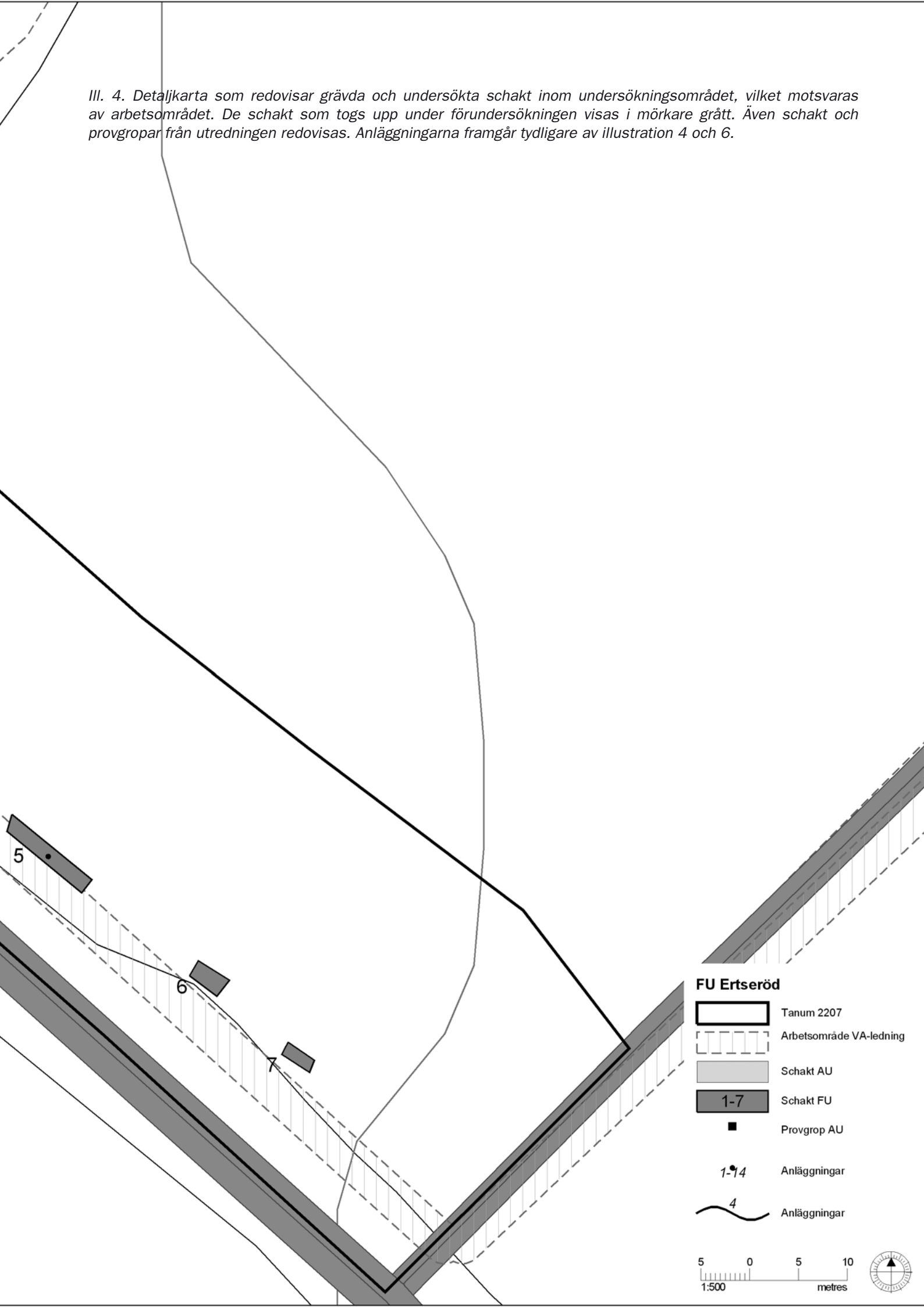

Ill. 5. Vy över anläggningarna 3 till 10. Den sydvästra änden på huset syns tydligt, med ränna och stolphål. Foto mot norr.

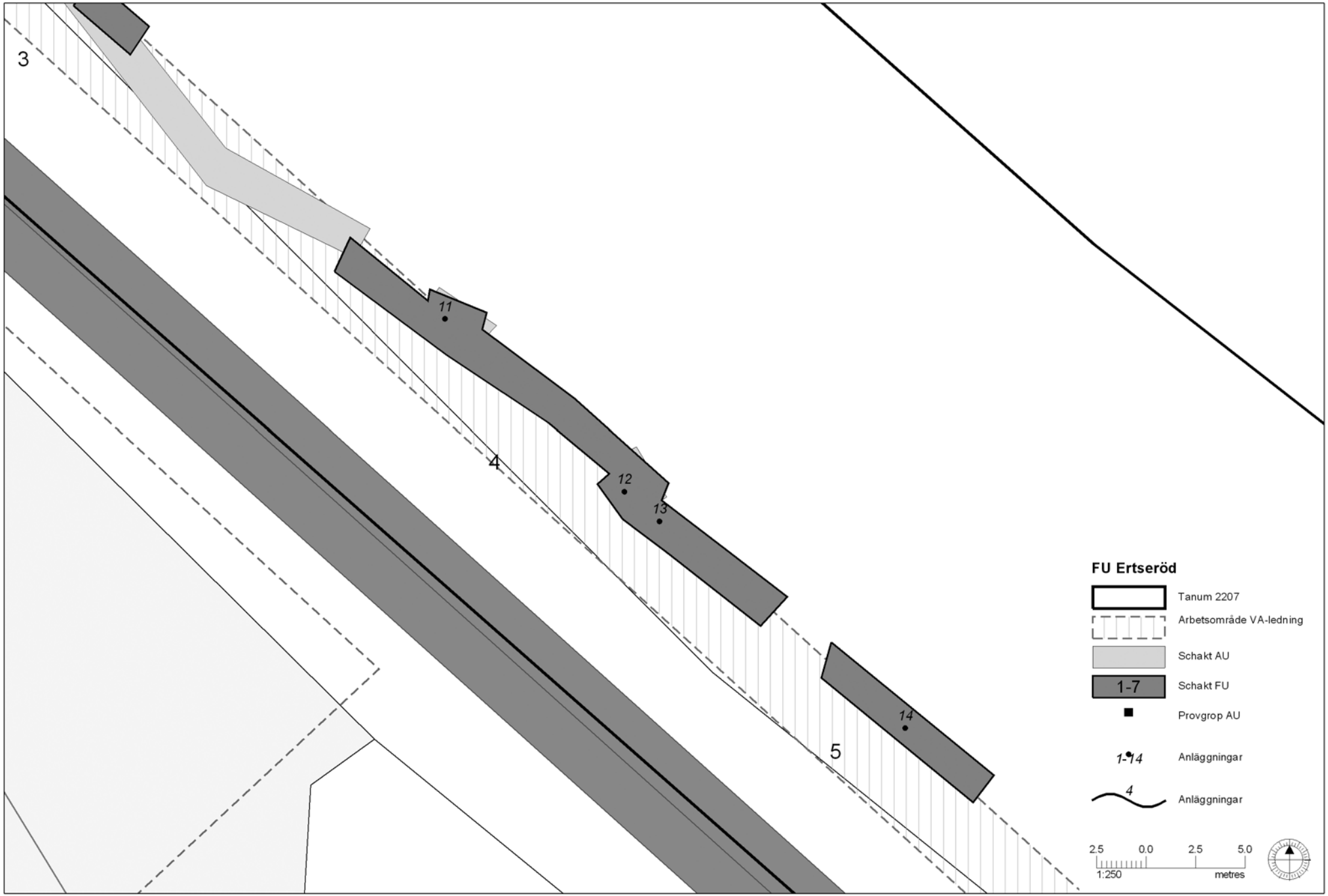

Ill. 6. Anläggningarna i schakt 4 och 5. Anläggningarna 11 och 12 hittades under utredningen och dokumenterades inom ramen för förundersökningen.

Källor

Litteratur

Andersson, Stina m. fl.	1978	”Sorteringsschema för flinta.” I: *Fyndrapporter 1978*. Göteborgs Arkeologiska Museum.
Grahn-Danielson, Benjamin; Nyqvist, Roger	2009	*Ny avloppsledning i Tanum. Arkeologisk utredning, Tanums kommun.* Kulturhistoriska rapporter 60. Rio Kulturkooperativ.

Bilagor

Bilaga 1. Schakt

Schakt Nr	Längd (m)	Bredd (m)	Lagerföljd (m)	Kommentar	Fynd	Anläggning	Prov
1	33,5	1,6	0-0,08 förna 0,08-0,30 matjord 0,30- grusig sand	I SV vidgades schaktet till dubbel bredd. Grundvatten steg i undersökta anläggningar.	ja	A1-A10	Kolprov från A3 och A4
2	7	1,6	0-0,20 matjord 0,20- sand	Schaktet upptogs i nordvästra åkerkanten. Marken var mycket blöt och lager 2 grävdes inte färdigt pga för mycket vatten.	-	-	-
3	4	0,6	0-0,25 matjord 0,25- gulröd sand	-	-	-	-
4	29	0,6	0-0,35 matjord 0,35- rödgul sand	Schaktet vidgades där anläggningarna A11 och A12 påträffades.	ja	A11-A13	Kolprov från A12
5	10,5	1,6	0-0,32 matjord 0,32-0,55 gulröd sand 0,55- skalsand	Lager 3 framgrävdes endast inom en begränsad yta i schaktet.	-	A14	-
6	3,5	1,6	0-0,25 matjord 0,25- ljust gul skalsand	I södra änden av schaktet sträckte sig lager 1 till 0,4 m.	-	-	-
7	3,5	1,6	0-0,18 matjord 0,18- ljust gul skalsand	-	-	-	-

Bilaga 2. Anläggningar

Djup under markyta anger den nivå på vilken anläggningen framträdde vid schaktningen. *Djup* anger djupet på den (del-)undersökta anläggningen.

Anl nr	1	2	3	4	5	6	7
Hemvist	Schakt 1	Schakt 1	Schakt 1	Schakt 1	Schakt 1	Schakt 1	Schakt 1
Typ	mörkfärgning	mörkfärgning	grop	ränna	stolphål	stolphål	mörkfärgning
Undersökt	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Fynd	ja	ja	ja	ja	nej	nej	ja
Kolprov	nej	nej	nej	ja	nej	ja	nej
Längd (m)	0,4	0,9	1,1	4	0,4	0,26	0,35
Bredd (m)	0,4	0,4	0,8	0,2	0,35	0,26	0,3
Djup (m)	0,15	0,25	0,3	0,06	0,3	0,15	0,15
Djup u my (m)	0,28	0,3	0,35	0,3	0,3	0,3	0,3
Form	rund	spetsoval	oval	avlång, smal	rund	rund	rund
Avgränsning	tydlig	tydlig	tydlig	tydlig	tydlig	tydlig	otydlig
Beskrivning	Rund mörkfärgning, samma grusiga sand som omgivande lager. Otydlig avgränsning i botten.	Trekantigt spetsigt snitt, ner i omgivande sandlager. 1/3-del i S undersökt.	Grop, i anslutning till A 5 och 4.	Smal, lätt böjd mörkfärgning. Fynd av keramik och 1 flinta vid schaktning och framrensning. Bitvis tydlig, i ändarna otydlig.	Ganska tydlig. Rundad botten. Regelbunden. Vid A4.	Rundad i botten. Snittad. Kolprov taget. Vid A4.	Undersökt. Otydlig åt V och diffus botten.
Fyllning	Sand (något grusig), någon enstaka kolprick/fläck. 2 små övrigt slagen flinta, varav ett splitter.	Övre delen matjord, längre ner mer sandigt-grusigt, men ej tydlig övergång. Fynd av 1 splitter av flinta.	Grusig mörk sand. Fynd av 1 övrigt slagen flinta, två keramik.	Snittad på tre ställen. Djup 0,03-0,08 m. Bredd mellan 0,18-0,25 m. Mörk grusig sand. Möjligen mindre hårt i fyllningen.	Svart humös sand.	Mörk humös sand med inslag av kol.	Mörk humös sand, lite grus. 1 övrigt slagen flinta.
Datering ^{14}C	-	-	-	1676 ± 50 BP	-	1821 ± 45 BP	-

Anl nr	8	9	10	11	12	13	14
Hemvist	Schakt 1	Schakt 1	Schakt 1	Schakt 4	Schakt 4	Schakt 4	Schakt 5
Typ	härd	stolphål	mörkfärgning	stolphål	härd	mörkfärgning	stolphål
Undersökt	ja	ja	nej	ja	ja	nej	ja
Fynd	nej	nej	nej	ja	ja	nej	nej
Kolprov	nej	nej	nej	nej	ja	nej	nej
Längd (m)	0,5	0,27	0,5	0,5	1,1	0,38	0,3
Bredd (m)	0,27	0,25	0,3	0,3	1,1	0,27	0,3
Djup (m)	0,2	0,15	-	0,15	0,15	-	0,16
Djup u my (m)	0,4	0,3	0,3	0,35	0,35	0,35	0,4
Form	oregelbunden	rund	rundad	oregelbunden	rektangulär	oval	rund
Avgränsning	otydlig	tydlig	otydlig	tydlig	tydlig	otydlig	tydlig
Beskrivning	Otydlig form, rundad profil. Bredare i ena änden, smalnar av.	Rund, regelbunden. Lik A 5 och A6 i ytan. Vid A4.	Diffus. Ej undersökt, ej fotad. Flammig, oregelbunden och otydlig mörkfärgning. I stort sett rundad, men skärs av kabeldiket.	Anl. från AU. Skadad av grävmaskin, stenarna uppdragna. Oregelbunden - oval. Rundad botten.	Anl. från AU. Mycket kol. Skadad av plöjning. Delar av anl. spadades igenom. Flyter ut åt SO någon halvmeter. Fortsätter in i SV schaktkanten.	Ej undersökt, ej fotad. Svag mörkfärgning	Stolphålsliknande mörkfärgning. Rundad botten.
Fyllning	Humös mörk sand med inslag av grus. Kolfläckar.	Mörkbrun humös sand med inslag av grus.	Grusig sand, samma som omgivande, men något mörkare.	Stenskoning, 2 stenar, 0,07 och 0,2 m stora, mörk humös sand, mkt lätt. 2 bitar keramik.	Mycket svart sotig sand. Mycket kol, även stora bitar, hela stycken ligger kvar på plats. Sotiga sönderbrända stenar, fler än 10, från 0,1-0,15 m stora. 2 övrigt slagen flinta (en frostsprängd + en skärva av finare flinta med rygg på).	Sand, något mörkare än omgivande.	Mörkbrun sand.
Datering ^{14}C	-	-	-	-	-	-	-

Bilaga 3. Fynd

Fynd nr	Anl nr	Typ	Undertyp	Antal	Kommentar	Återdeponerad	Svallad	Patinerad
1	1	flinta	övrigt slagen	2	2 små övrigt slagen flinta, varav ett splitter.	ja	nej	nej
2	2	flinta	splitter	1	1 splitter av flinta.	ja	nej	nej
3	3	flinta	övrigt slagen	1	1 övrigt slagen flinta.	ja	nej	nej
4	3	keramik	skärvor	3	Ca 2 cm stora, alla spjälkade. Magring bestående av cirka 2 mm stor krossad bergart.	ja	nej	-
5	4	flinta	övrigt slagen	1	-	ja	nej	nej
6	4	keramik	skärvor och fragment	60-70	2-3 konc av keramik. Både skärvor och fragment, ca 60-70 bitar av vilka ca 30 skärvor var större än 2 cm. De flesta spjälkade. Trol rester av 2 eller möjligtvis 3 kärl: 1 med ngt grövre (2 mm) magring av krossad bergart, och 1 med ngt finare (1 mm) magring av natursand. Ett par bottenbitar fanns, och ett antal profilerade bitar som troligtvis hör till buk el skuldra.	ja	nej	-
7	7	flinta	övrigt slagen	1	1 övrigt slagen flinta.	ja	nej	nej
8	11	keramik	skärvor	2	2 skärvor, ca 2,5 cm stora. Den ena cm-tjock, den andra ca ½ cm tjock. Kan komma från samma kärl, både har en fin (1 mm) magring av natursand.	ja	nej	nej
9	12	flinta	övrigt slagen	2	2 övrigt slagen flinta (en frostsprängd + en skärva av finare flinta med rygg på).	ja	nej	nej

Bilaga 4. Vedartsanalys

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 1026 2010-07-04

Vedartsanalyser på material från Bohuslän, Tanum sn. Raä 2207 Ertseröd.

Uppdragsgivare: Annika Östlund/RIO Kulturkooperativ

Arbetet omfattar tre kolprov från en undersökning av en boplats i Tanum. Prov 1 och 2 kommer från en ränna, möjligen en husränna och ett tillhörande stolphål. Prov 3 kommer från en fristående härd.

Rännan innehåller kol av asp. Asp är lämpligt att datera på eftersom aspen inte blir så gammal i sig. Tänk dock på att kolets ursprungliga kontext kan vara annat än själva huskonstruktionen. Troligtvis härstammar kolet från en närbelägen eldstad. Stolphålet innehåller kol av ek. Det är fullt möjligt att det är förkolnade rester av den stolpe som stått i gropen.
Härden innehåller kol av både ek och björk. Båda är träslag med högt energivärde, brinner lugnt och jämnt samt ger mycket glöd. De är alltså attraktiva som bränsle. Björken bör ge en bra datering utan hög egenålder.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings-typ	Prov-mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ^{14}C-dat.	Övrigt
4	1	Ränna	2.4g	0.3g 5 bitar	Asp 5 bitar	Asp 52mg	
6	2	Stolphål	31.9g	<0.1g 10 bitar	Ek 10 bitar	Ek 33mg	
12	3	Härd	39.8g	29.7g 35 bitar	Björk 1 bit Ek 34 bitar	Björk 743mg	

De här trädslagen förekom i materialet

Art	*Latin*	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Asp	*Populus tremula*	120 år	Inte så kräsen vad gäller jordmån	Lätt och porös ved. Lätt att klyva. Tålig mot röta. Stängselstolpar, båtar, takspån	För lövtäckt och barkbröd.
Björk **Glasbjörk** **Vårtbjörk**	*Betula sp.* *Betula pubescens* *Betula pendula*	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårtbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol. Ger mycket glöd.	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.
Ek	*Quercus robur*	500-1000 år	Växer bäst på lerhaltiga mulljordar men klarar också mager och stenig mark. Vill ha ljus, skapar själv en ganska luftig miljö med rik undervegetation med tex hassel.	Hård och motståndskraftig mot väta. Båtbygge, stängselstolpar, stolpar, plogar, fat. Energirik ved ger mycket glöd.	Ekollonen har använts som grisfoder. Trädet har ofta ansetts som heligt och kopplat till bla Tor. Man talar ofta om 1000-års ekar men de är sällan över 500 år.

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Bilaga 5. Dateringar

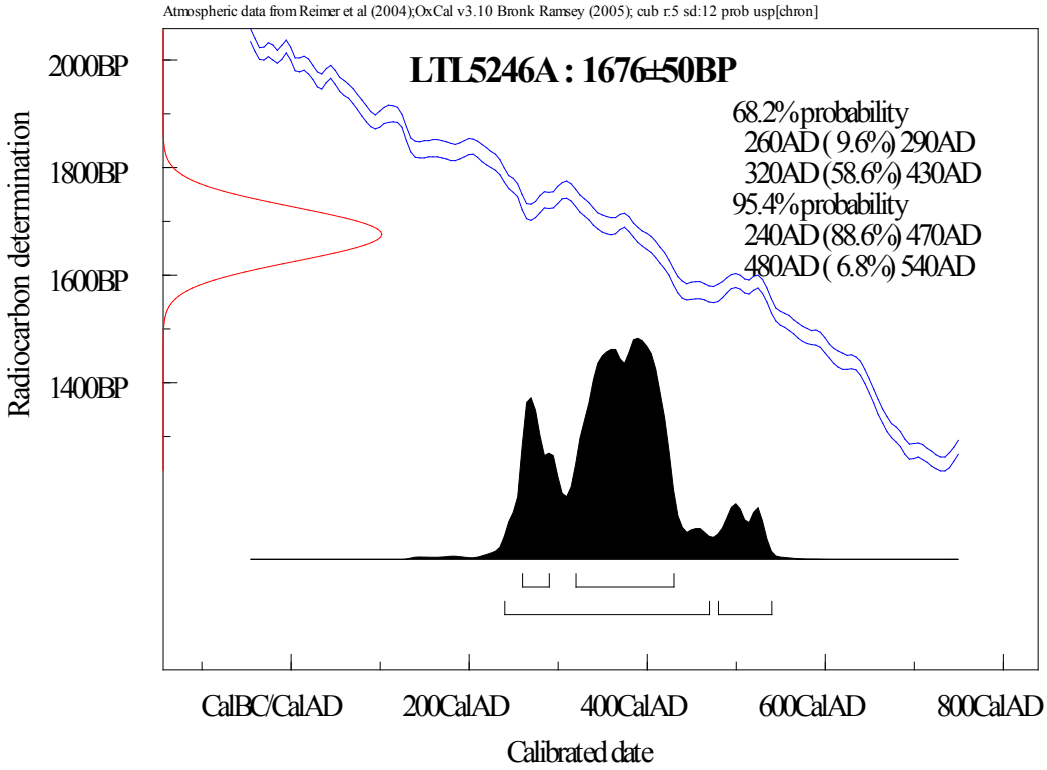

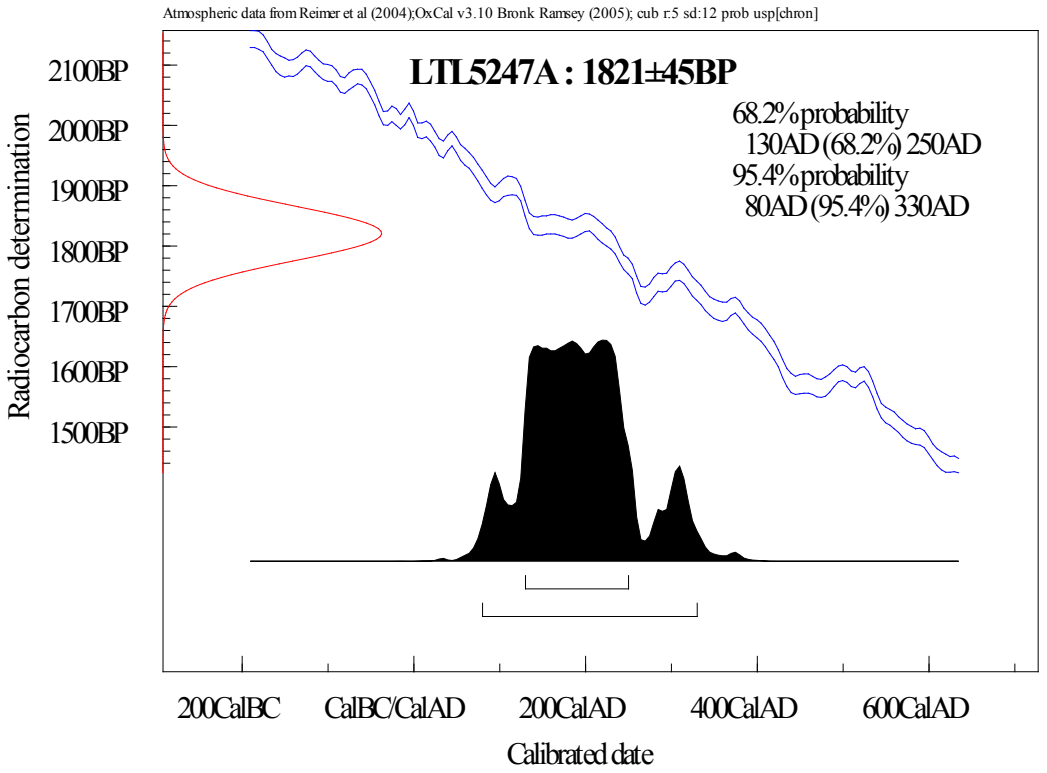

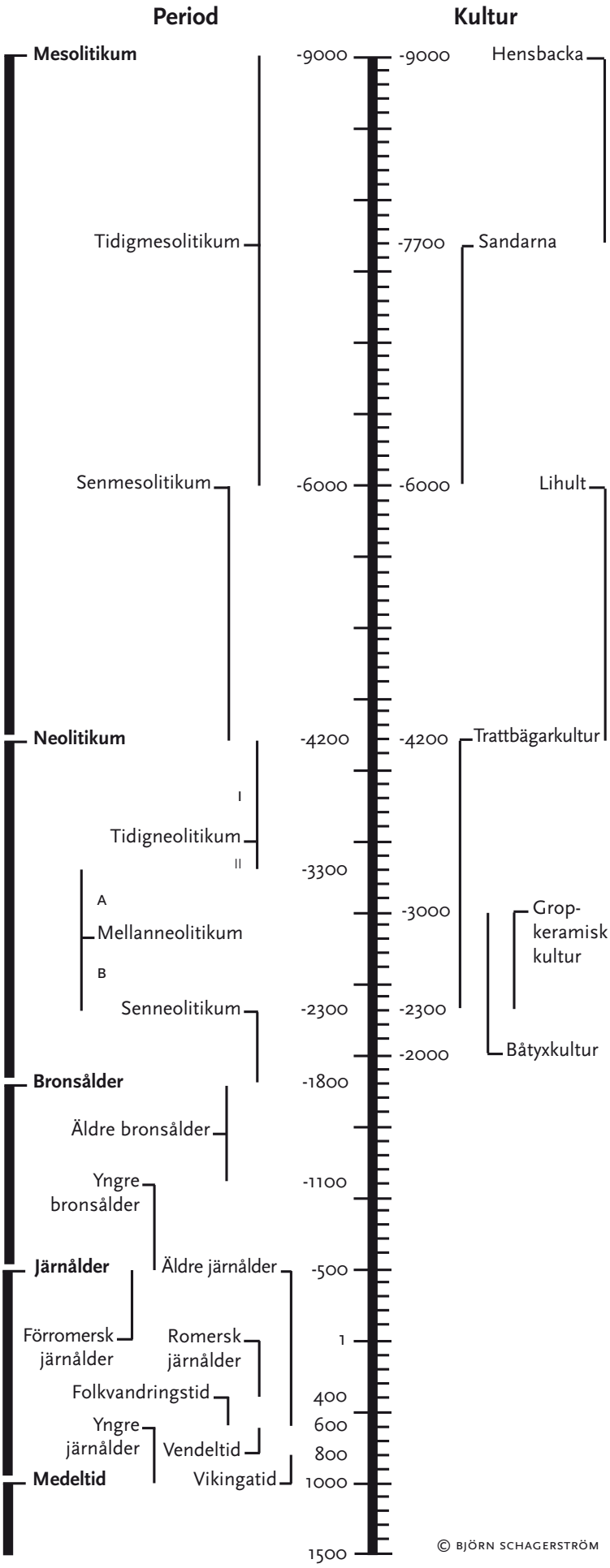
Period
Kultur
Mesolitikum
Tidigmesolitikum
Senmesolitikum
Neolitikum
I
Tidigneolitikum
II
A
Mellanneolitikum
B
Senneolitikum
Bronsålder
Äldre bronsålder
Yngre bronsålder
Järnålder
Äldre järnålder
Förromersk järnålder
Romersk järnålder
Folkvandringstid
Yngre järnålder
Vendeltid
Vikingatid
Medeltid
-9000
-7700
-6000
-4200
-3300
-3000
-2300
-2000
-1800
-1100
-500
1
400
600
800
1000
1500
Hensbacka
Sandarna
Lihult
Trattbägarkultur
Grop-keramisk kultur
Båtyxkultur
© BJÖRN SCHAGERSTRÖM

RIO KULTUR KOOPERATIV ARKEOLOGI

Kulturhistoriska rapporter 109

ISSN 1652-1897